

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.
 Előfizetési ára: Egész évre 12 K. Negyedévre 3 K. Tanítóknek, Jegyzőknek 10 K.
 Egy szám ára 24 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal Kossuth-utca 14 sz. — Megjelenik minden vasárnap
 Nyitlittér soronként 80 fillér.

Az állami főreáliskola.

Ha emlékezetünk nem csal, Wlassics Gyula volt közoktatásügyi miniszter mondotta egy cserce alkalmával megboldogult királyunknak:

— Magyarország kulturország, annyira az, hogy van lenn Erdélyben, a hegyek közt egy kis városka, melynek alig van hét—nyolcz ezer lakosa, de három középiskola boldog tulajdonosságának mondja magát . . .

És tényleg, Székelyudvarhely, mint iskola-város, messzeföldön híres tanintézetei révén. Az ősi református és róm. katolikus főgimnáziumai, állami főreáliskolája, állami polgári leány- és szakiskolája, állami és kath. elemi iskolái messzi vidékek gyermekeit és serdülő ifjait gyűjtötték e városba össze. Az iskolák kiváló vezetése, a megalapított hírnév hűséges ápolása által elérték azt, hogy már kétezerre emelkedett föl az itten beiskolázott tanulók száma s ebből természetesen a forgalomból kiesett, eldugott kicsiny városunk kereskedelmi és ipari életére is a boldogulás valamelyes verőfényes sugara rápislantott.

Székelyudvarhely városán a frissen mosolygó gyermek-arczok évről-évre emelkedő számban jelentek meg, hogy megtöltsék ennek az igazán iskola-városnak tanintézetait, ahol ismeretekkel, tudással és erkölccsel töltöttek. Az emelkedő számban talán csak az állami főreáliskola, a Székelyföld egyetlen ilyen irányú iskolája maradt el valamelyest, mert a 46-ik évét élő nyolcz osztályú intézet növendékeinek száma 130—140 közt váltakozott s az is 80 százalékig idegenből került össze s így nem volt székely, amit — rég hallunk erről — a miniszteriumban nem jó szemmel néztek s a mi azt a gondolatot érlelte meg az intézőkben, hogy ez az iskola megért az elvitelre, mert a székely a reálpályák irányában nem bizonyult fogékonyak, az iskola benépesülésére évtizedeken át hiába vártak, de egyébként is itt minden növendék egyezer koronájába kerül a kincstárnak.

Minket ugyan a kulturális kérdések elbírálásánál ilyen szigorú üzleti elvek nem irányítanak, azonban — sajnos — a főreáliskola elvitelére ezen az alapon mind jobban felkészültek s a rég vajdó terv — amikor e székely iskolát a menekülés következtében a tótok közé ideiglenesen áttelepítették — akkora lökést kapott, hogy az iskola egyenesen Kolozsvárra esett át. Kolozsvárra, ahol már rég mesterkedtek annak elkaparintásán, s amire most a legjelesebb alkalom kínálkozott.

A megye közönsége egy napi hír révén

értesült a minket igen közelről érintő kérdéssel s hétfői közgyűlésében meg is próbálta az ellen felemelni tiltakozó szavát, azonban a mi tudomásunk szerint, a remény minden kizárásával. Mert a székelyudvarhelyi főreáliskolának elvitelre befejezett dolog. E kérdés annyira megérett az illetékes körök véleményében, hogy azt megváltoztatni nem áll módunkban, s így amikor a szívünkhöz hozzánőtt intézetről, a Székelyföld egyetlen főreáliskolájáról, akarva, nem akarva lemondanunk kell, csak azt — hiszen anyagi világot élünk, — mérlegelhetjük, hogy tulajdonképpen mi is az az ellenszolgáltatás, melylyel minket, a városban 4—500 ezer koronát forgalmazó intézmény elvesztése ellenében kárpótolni fognak? És amikor a kérdést ekként feltesszük, akkor bizonyos megnyugvással állapítjuk meg, hogy a közoktatásügyi kormány a főreáliskola rideg elvételekor átértézte, hogy ezen tényével a székely anyavármegyét súlyos csapás éri, melyet rekompenzálni kell, rekompenzálni tartozik és igyekezett is főis-

pánunk fellépése nyomán olyan kárpótlást nyújtani, mely véleménye szerint tanügyi szempontból a székely érdekeknek előnyösebb a főreáliskolánál, anyagi szempontból pedig azzal teljesen egyrangú: vagyis Székelyudvarhely egy 4 osztályú polgári fiúiskolát és annak mintegy kiegészítését képező négy osztályú kereskedelmi iskolát kap, amelyek a főreáliskola helyiségében nyernek elhelyezést.

Székelyudvarhely tehát, ha az anyagiakat tekintjük, csak cserét csinált és a jövő fogja megmutatni, hogy ez a cseré előnyös volt-e? Kétségtelen, fájdalommal látjuk a megye testéről loválni ezt a nekünk kedves, ezt a jóformán a megye közönsége által életre hívott iskolát, azonban a jövő munkálásánál az iparnak és kereskedelemnek lesz jelentős szerepe és ezen a téren a szívós, életeros székely-népre a központban különösen számítanak s annak útját egyengeti a most keresztülvitt intézkedés is.

Közgyűlés a megyeházán.

— Udvarhelymegye tavaszi közgyűlése. —

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága 30 ikán tartotta tavaszi rendes közgyűlését a bizottsági tagok élénk érdeklődése mellett. A gyűlésen *Sebesi János* alispán látta el az elnöki teendőket, mivel a fői pünt betegsége akadályozta a megjelenésben. A gyűlés a szokott sablonos keretek közt mozgott, amennyiben a tárgysorozatra felvett tárgyak jórészt költségvetések és zárszámadások képezték, s abba csak az alispáni jelentés kapcsán *Tompa Árpád* biz. tagnak a főreáliskola elhelyezése tárgyában történt felszólalása, Somogyvármegye megkeresésére a népsegítő birtokpolitika tárgyában a kormányhoz intézendő felirat s *Pál István* biz. tagnak a földnélküli katonáknak földhöz való juttatása iránt tett indítványa és tartalmas felszólalása hoztak életet és keltettek mélyebb emóciókat.

A napirend megállapítása után a közgyűlés tudomásul vette *Perocz József* királyunk elhunyta alkalmából a megye közönsége által kifejezett részvétre adott köszönet nyilvánítást, amint hogy tudomásul szolgált IV. Károly királyunk trónralépése alkalmából nyilvánított hódolatra kifejezett köszönet is. Szurmay honvédelmi miniszter kinevezéséről szóló értesítésére a törvényhatóság elhatározta, miszerint hozzá felir és abban kifejezést ad annak, hogy őt hagyományos lejárás készsége támogatja.

A közgyűlés hálással azon elhatározását, melylyel a székelyudvarhelyi-parajdi tvhat. közutakat május elsejével állami kezelésbe vette át.

Az alispáni jelentés.

Az alispáni jelenésnél *Tompa Árpád* szólalt fel. A lapokból értesült, ugymond, a megye közönsége, hogy a székelyudvarhelyi állami főreáliskolát bezárni akarják. Ez az iskola egy pár év múlva ötven éves jubileumát ülhette meg. Ezen hosszú idő alatt bár időközönként vezetett is, azonban az elmúlásra még sem ért meg. Ezt az

intézetet a vármegye sok nehézség leküzdése után hozta létre s az feltéve őrzött alkotása volt a székely megye közönségének. Azt hozzák fel indokul, hogy kevés az intézet tanulója; ha ez igaz, ugy ott történt mulasztás, hogy az intézet internátusát nem építettek akként ki, hogy a szükségletnek megfelelően, mert 5 szobában végtére is 60 tanulóval többet beszorítani nem lehetett. A megye székely megyének 11 középiskolája van s ebből mindössze ez az egy volt az, mely reáltudományokra készített elő. Alban a véleményben voltunk, hogy a reáliskola a jövő iskolája, mely prosperálci fog természettudományi és moderu nyelvek alapján, s ime a székely segitési akció mellett egy intézmény, mely a kezdet nehézségeit leküzdötte, megsemmisült. A meneküléskor az intézet itt természetesen bezárult, s azt Szakolezára helyezték át. A székelyt köti a régi, a föld szeretete, azt idegenben a reáltudományokra tanítani nem lehet. Ha az intézet most katonai célokra lo van foglalva s visszatelepíteni most nem lehet, az még nem jelentheti azt, hogy az intézetet elveszítsük. Ha Kolozsvár ígéretet bír, hogy kap egy főreáliskolát, ugy létesítsenek ott egy új főreáliskolát, de ne vegyék el a Székelyföld egyetlen reáliskoláját, melynek elvesztése az erkölcsi károsodás mellett, érzékeny anyagi veszteséget, mintegy 4—500 ezer korona évi forgalom elvonását, is jelent. A székelyudvarhelyi főreáliskolának országsszerte renoméja volt, mert a kiváló oktatás mellett egészséges nemzedéket adott az országnak s így becsülettel teljesítette misszióját. Azt a kérést intézi a törvényhatósági bizottsághoz, hogy találjon módot ró. miszerint illetékes helyen a megye kéré szavát folomelje.

Tamás Albert helyesli, ha a megye közönsége a reáliskola megtartása végett akcióba lép. Szükségt látja annak is, a 82 és ezred megtartása iránt idejében megtéssenek a szükséges lépések, nehogy azzal is úgy járjunk, mint a főreáliskolával. Ez annyival is inkább szükséges, mert a szomszédos megye az ezred elnyerése

iraut, hír szerint, már most mindent megtesz. Az alispáni jelentést tudomásul veszi, csupán annak tanügyi rovata összeállításához jövőre direktívákat kér. Egyébként: sajnálja, hogy a jelentés Paál Árpád főjegyző Szolnokon kifejtett hasznos működéséről nem emlékezik meg, noha annak jelentős voltát éppen Szolnokvármegye különösen elismerte.

Báró Daniel Lajos szükségét látja, hogy a megye azon kívánságát, miszerint a főreáliskola a városban hagyassék, illetékes helyen egy küldöttség tolmácsolja, mely küldöttségbe az összes székelyföldi képviselők felkérendők. A megye kiűritésekor és a visszatelepítéskor az alispán a megye érdekében elvéthető érdemeket szerzett, miért is indítványozza, hogy a közgyűlés neki bizalmat szavazzon, amit a megye utainak fejlesztésével is kiérdemelt. (Helyeslés.)

Dr. Pálffy Jenő a főreáliskola érdekében vezetendő deputáció gondolatát üdvözli, míg *Atlaty* Miklós a katonai igaz munkacseré kiosztására több figyelmet kíván fordítani, s a malmok kiérletési arányait kritizálja, mely sirtalmas. *Ugron* Akos az alispánnak szavazandó bizalom gondolatát helyesli, a katonai fuvar kiadásához bizottság kiküldését javasolja és sajnálattal állapítja meg, hogy egyesek a hadikárok megállapításánál tulbecsülésbe estek, aminek káros visszahatását tart.

Selasi János alispán a főreáliskola ügyében, — melynek áthelyezéséről nem volt tudomása, — küldöttség megesztését az alispáni jelentéssel kapcsolatosnak nyilvánítja s ez alapon intézkedni fog a küldöttség szervezése tekintetében. A 82-ös ezred megtartása, illetve az ezredtörzs idehelyezése tekintetében a legközelebbi közgyűlésen javaslatot fog tenni. A főjegyző szolnoki működését a logtelyesebb elismerés illeti és hogy ez a jelentésből kimaradt, az tisztára a jelentés összeállításánál rendelkezésre álló kevés időnek tulajdonítható. A katonai munkacserének a szükséghez mérten való kiadása iránt az intézkedés megfontolt.

Népsegítő birtokpolitika.

Az alispán válaszában tudomásul vétele után Dr. Paál Árpád főjegyző Somogy megyének a népsegítő birtokpolitika ügyében történő állásfoglalás iránt intézett átirata alapján a következő határozati javaslatot terjeszti elő:

Somogyvármegye közönsége az állam, a községek, s közbirtokosságok és legelőtársulatok, továbbá a hitelszövetkezetek elővételi joga és bérleti elsőbbsége útján kívánja a népsegítő birtokszerzést előmozdítani. A Magyar Gazdaszövetség pedig ez czeme felkarolásán kívül általában a birtokforgalomnak nemzeti érdekek szerint való törvényhozási szabályozását, a középirtokok és kisbirtokok alakulásának elősegítését, a birtokminimum védelmét, a földdel való üzérkedés eltiltását, idegen állampolgárok birtokszorzásának, továbbá a telepítésének és birtokdarabolásának nemzeti érdekek szerint való törvényhozási szabályozását kívánja.

Udvarhelyvármegye közönsége a kívánalmakban való állásfoglalásánál azt az alapelveket vallja, hogy az állam az országterületnek és az ország népének összefüggő egésze; s az országterületnek, mint földbirtoknak a néptől akár öncélú hasznóértékek, akár idegenek és államellenes szándékok részére való elvonódása az állam teljességét sérti és egységes fejlődését gátolja. A földbirtok forgalmának tehát oly irányban kell szabályozódnia, hogy egyrészt a földtelon népet földhöz juttassa, s az életkörülményekhez arányos földbirtokbeli helyzeteket megvédi; másrészt a nyereszkedő célú birtokvételeket és aránytalan birtokhalmozásokat, továbbá az idegen állampolgárok és idegen államérdekek javára való birtokszerzéseket kizárja.

Ilyen irányú birtokpolitikai fejlődés érdekében Udvarhelyvármegye közönsége úgy a Somogyvármegye közönsége által, mint a Magyar Gazdaszövetség által felvetett eszék érvényesítését kívánatosnak tartja. Csupán a Somogyvármegye által kívánt vételi és bérleti előjogok alyanaira nézve látja szükségességnek azt a módosítást, hogy ez előjogokban elsősorban az állam, aztán fokozatosan a törvényhatóságok, ezek felügyeleti jogától függően csakis a községek részesüljenek, míg egyéb magánérdekelteknél és testületeknek csakis törvényhatósági vagy közszolgálati engedélyezés útján juthassanak a jelzett előjogokhoz. Ez a módosítás folyik abból az alapelveinkből, hogy öncélú hasznóértékek javára az ország területe elvonódhasék, hanem az ilyen érdekeltségek is a közszolgálati önkormányzati testületek népsegítő működését szolgálják.

Ilyen értelemben Udvarhelyvármegye kö

zönsége az országgyűlés képviselőházához körvényt intéz, melynek megszerkesztését és fölterjesztését az alispánra bizza. Jelen határozatot továbbá Somogy vármegyével és a Magyar Gazdaszövetséggel is közli.

A közgyűlés a javaslatot egyhangúlag elfogadta, amint hogy elfogadta *Pál* István apátplebánus, biz. tag következő és indítványozó által szép beszédben megindokolt indítványát is:

— Kérje meg a törvényhatósági közgyűlés az államkormányt, hogy juttassa a háborúban résztvevő földművelői katonákat legalábbis akkora földterülethez, ahol lakhassanak és ottuk megmaradását biztosítsa nekik és leszármazottjaiuk, mert ők ahhoz a hazai földjének védelmére által jogot szereztek. Tegye általában minden földművelői katonával, de tegye különösen a székelyekkel. Erősítse itthon a székelységet intézmények létesítésével, hogy képes legyen állami feladatát fokozott mértékben teljesíteni.

A központi választmányba megválasztották *Jeddy* Tamás és *Kovács* Mihály biz. tagokat. Kiselejtezett kórházi tárgyakat 10355 K értékben leirtak. Az alispánnak a közlelmozzási alap számadását tudomásul vették. A várm. díjokok, ugyancsak a vámbivatali személyzet és a városi alkalmazottak részére a képviselőtestület által megállapított háborús segélyt, jóváhagyták. Az egyes községi számadások és költségvetések elfogadása után, a nyári hivatalos órákat délelőtt 8—12 ig és délután 2—4 ig megállapították. A tisztviselői nyugdíj alap részére 22577 K segélyt kérnek. Kápolnásfalu községet Homorod-fürdő bérleti összege ügyében újabb határozathozatalra utasították. Még egyes magántermészeti ügyeket intéztek el, mire a gyűlés véget ért.

Alkalmatlanok szemléje.

A hatóság közhírré teszi, hogy a főszorozásokon, utószorozásokon, vegyes felülvizsgálatokon törleendőnek, valamint sorozó vagy katonai felülvizsgáló bizottság által minden népfelkeltési szolgálatra alkalmatlannak osztályozott egyének, tehát még a fegyver nélküli népfelkeltési szolgálatra is tartósan és mindekorra alkalmatlannak tekintettek és szemle bizottság elé nem vezettek, ezeknek az egyéneknek szemle elé leendő állítását a m. kir. honvédelmi miniszter 6602—917. számú rendeletével elrendelte.

Ennélfogva azok az összes egyének, a kik fenti címen lettek elbocsátva, népfelkeltési szemlére a városi tanács katonaiügyi osztályában jelentkezni tartoznak.

Napközi otthonok meglátogatása.

A „Zita királyné napközi otthonok”nak működését állandóan figyelemmel kíséri *Ugron* Jánosné és a megye kir. tanfelügyelője, akik eddig is több otthonnál teljesítettek látogatást.

A napokban azonban áttutázóban a központi kiküldött *Bornemissa* Elemérné orsz. gyűlési képviselő veje szerencsétlen a székelykeresztúri és székelyudvarhelyi napközi otthonokat. A báróné a székelykeresztúri otthonban az étkezés időben volt jelen, míg Székelyudvarhelyen az otthonnal kapcsolatosan szervezett cipő-foltozó és javító műhely, dolgozó kis diáksjait tekintette meg és buzdította a további kitartó szorgalmas munkára. Majd informáltatta magát a kir. tanfelügyelővel a székelyudvarhelyi és vármegyei otthonok szervezéséről. A báróné nagy figyelemmel hallgatta meg a tanfelügyelő előterjesztését. Különösen tetszett az otthonokkal kapcsolatosan szervezett hölgy és leánybizottság, akikből ily módon valódi árva patronások válnak.

A báróné aki különben is a Pro Trausylvania kezelésében az anya csecsemővédelem osztály vezetője, kiállításba helyezte a tanfelügyelőnek, hogy a megyei szegény, beteges gyermekek részére a megyében kialakuló alkalmas helyeken üdülő telepek felállításában a legkészségesebben fog támogatást nyújtani, amit a jótékony bárónének a vármegye szegény gyormokai nevében a

tanfelügyelő megköszönt. A báróné inuen Gyergyóba ment a visszatelepült székelyek közé, folytatni népjóléti tevékenységét. (—)

Udvarhelymegye gazdasági élete.

— A Gazdasági egyesületi titkár jelentése. —

III.

A kezdeményezőlépést ez irányban megtette Somogyvármegye közgyűlése, Széchenyi Aladár gróf indítványára szükségesnek jelezvő, hogy biztosítson a törvényhozás elsősorban az államnak, másodsorban a községek, hitelszövetkezeteknek és a volt urbéres gazdaközönségek elővételi, illetve előbérleti jogot minden eladásra vagy bérbeadásra szánt földhirtokra. Ugyanezen nyomon haladt tovább a Magyar Gazdaszövetség 1917. febr. 22 én tartott közgyűlésén kimondván, hogy:

1. Olyan törvényhozási intézkedésekre van szükség, melyek a föld forgalmát, a birtok testek földarabolását a nemzet érdekeinek megfelelően államilag szabályozzák és irányítják;

2. ezen törvény keretében meg kell könnyíteni az erre alkalmas vidékeken új, kis és közbirtokok keletkezését, a régiak gondozását, meg erősítését, valamint kis- és középirtok és földbérleti szövetkezetek szervezését;

3. a földdel üzött spekuláció eltiltandó s minden parcellázás állami engedélytől tétessék függővé a állami felügyelet alá helyezendő;

4. amennyiben valamely bank részére a vásárlási vagy bérleti jog engedélyeztetik, anyagi garanciákat kell nyújtania a termelés fejlesztésére vonatkozó terveik végrehajtása tekintetében;

5. Somogyvármegye törvényhatósági közgyűlését, történelmi jelentőségű birtok politikai határozatáért őszmellel üdvözli s felkéri az összes törvényhatóságokat a határozathoz való csatlakozásra;

6. idegen állampolgárok birtokvásárlása nemzet érdekből és a valutakérdés szempontjából is, törvényhatósági intézkedéssel sürögősen szabályozandó;

7. a társadalmi ellenőrzés, de a közvélemény tájékoztatása szempontjából is, szükségesnek tartja, hogy a birtokforgalmat, a birtokváltásokat s a birtok feldarabolásokat megvilágító statisztikai adatok negyedévenként nyilvánosságra hozassanak;

8. szükségesnek tartja, hogy a telepítési és birtokfeldarabolási törvényjavaslat a háború tanulságainak figyelembe vételével azonnal és soron kívül elkészíttessék és törvényerőre emeltessék;

9. sürögősen gondoskodjék a kormány a harcztérről visszatérő, valamint a rokkant földműves katonák jövőjéről, a Kivándorlási Tanács által a kormányhoz benyújtott tervezet értelmében.

A választmány hozzájárulásával indítványozom, hogy a tisztelt közgyűlés tegye magáévá úgy Somogyvármegye, mint a Gazdaszövetség itt megismertett határozati javaslatait, megvalósításuk érdekében írjon fel a magas kormányhoz, illetve a képviselőházhoz s ha ezen kérdések a vármegye közgyűlése elé kerülnek, egyesületünk tagjai, amennyiben tagjai a törvényhatósági bizottságnak is, ily irányú határozat hozatalához járuljanak hozzá felszólalásaikkal, ha erre szükség mutatkozik és szavazatukkal is.

Meg kellene még emlékeznem a közgyűlés az oltár betörésből származott károkról, de arról felesleges beszélnem, ezt tudják, érzik mindannyian, bár adná az Isten, hogy azokat egy évtized alatt is kiheverhetnők: reméljük, hogy a kártérítés kérdésében a kormány tanúsít nyílt jöakaratot, a menyüit vármegyénk népe a háború tartama alatt tett szolgálataiért megérdemel.

A hosszas a tisztelt közgyűlés egyes tagjait talán unatkozó bevezetés után áttérek az egyesület 1916. évi működésének a rövid ismertetésére.

A hosszú háború kihatott az egyesület 1916-

évi működésére is. Tagjaink közül sokan a harc-
tereken küzdöttek, sokan a hiányzó munkáskéz
pótlásában fejtettek ki tevékenységet: így termé-
zetes, az egyesületi életben némi ellanyhulás mu-
tatózott.

Tíz választmányi és két közgyűlést tartottunk,
melyeken 128, illetve 31 jkvi szám alatt hoztunk
köz- és magánügyekben határozatokat.

Feliratokkal fordultunk az országgyűlés képv-
viselőházához a vagyonadó, a pénz, hadügy és
földmívelésügyi miniszteriumokhoz központi szesz-
főző engedélyre, a mezőgazdaságot érdeklő katonai
intézkedések, vetőmag bevásárlása iránti en-
gedély megadására iránt, kedvezményes gyümölcsfa
csemeték adományozása érdekében, az ordélyrészi
kirendeltséghez a székelykeresztúri bika kiállítás,
illetve díjazás ügyében. Elintéztük az OMGE az
EMKE, a vármegye, a pénzügyigazgatóság s más
hatóságok, egyesek megkereséseit.

A választói jog kiterjesztése

— Királyi kézirat a miniszterelnökhöz. —

Károly király legfelsőbb kéziratot intézett
Tisza István miniszterelnökhöz, melyben ki-
jelenti, hogy *nem lát okot arra, hogy megváljon
attól a kormánytól, a mely a képviselőházban
szilárd többséggel rendelkezik és mely időkben,
közel négy éve fejt ki a haza védelmében és az
ország lakossága súlyos helyzetének megkönnyíté-
se érdekében ritka önfeláldozástól és mély ha-
zafiaságtól vezetett céludatos működést. A
király, mely köszönetének tolmácsolója a mellett
felfoldítja a kormányt, hogy az ország ügyeit
kipróbált hűséggel tovább vezesse és megfelelő
javaslatokat terjesszen elő a népjóléti intézkedések
sorozatában és a választói jognak a magyar állam
vérdokkjának megfelelő kiterjesztésére.*

Sugárzó kép tárul elő abból a kormánykom-
münikéből, a mely a királyi szó által életre hívja,
bejelenti az új demokratikus vívmányok egész
sorát. Népjóléti javaslatok, a rokkantak, hadiözve-
gyek és árvák ellátása, a nép egészségügyi és
kulturális igényeinek kielégítése, a birtokszorzás
lehetővé tétele a nép a széles rétegei számára,
a munkásbiztosítás reformja, a munkásszakszerve-
zetek elismerése, tisztviselői megélhetési vi-
szonyainak rendezése és a választójog kiterjeszté-
se: ez az új csapás, a melyen a Tisza-kormány
a háború után Magyarország újjáépítésének óriási
munkájához nekiállt.

Felszerelt méhesek adomá- nyozása.

A földmívelésügyi miniszter a székelyföldi
méhészet rekonstrukcióját célzólag a székelyud-
varhelyi rokkant katonai iskola készítményeiből
2500—2500 K értékben teljesen felépített méh-
törzsekkel ellátott, minden szükséges kellékekkel
felszerelt méhesépületet Udvarhely megye parajdi,
udvarhelyi, homoródi járásában szervezett kölk-
nek adományozta.

A parajdi járáskörnek adományozott méhes
*Alsófalván, az udvarhelyi járásköré Székelyud-
varhelyen, a homoródi járásköré Homoródszent-
mártonban* lesz felállítva. Ilyen adományban ré-
szesült az *oroszhegyi* községi méhészkör is. A ki-
helyezett méhesek célja egyelőre az, hogy a mé-
hesekben elhelyezett méhesaladók szaporulatát a
károsult méhészek között kiosztassanak, később
az illető járás méhészetének fejlesztését szolgálják.

Ezzel kapcsolatosan említjük meg, hogy a
földmívelésügyi miniszter Udvarhely megye mind-
azon károsult méhészei részére, kiknek méhészete
elpusztulásáról a községekből annak idjén jelen-
tő tételt, 1—1 hármass osztályu egyt. méretű kap-
tárt adományozott. Összesen 327 méhészkedő gaz-
dáknak 350 db kaptár a 98 K értékben küldött
Székelyudvarhelyre.

A kaptárak kiosztása most van folyamathat.
Ugyancsak a földmívelésügyi miniszter 100 mé-

hésgazdák, kiknek egyetlen méhesaladjuk sem
maradt, 100 méhtörzset adományozott. A méhtör-
zsek kiosztása június első felében megy végbe.
A segélyezés célja az, hogy a gazdák mezőgaz-
dasági szempontból a méhészkedést azonnal meg-
kezdjék. Hasonló méretű segélyezést léptetett
életbe a földmívelésügyi miniszter a többi székely
vármegyékre is.

A meghatározott időre engedélyezett mezőgazdasági felmentések meghosz- szabítása.

A m. kir. honvédelmi miniszter az 1917. évi 6000/eln.
Mg. A. számú rendeletében utasította a járási főszolgabí-
rákat, hogy a mezőgazdasági érdekből a m. kir. honvé-
delmi miniszterium és a cs. és kir. hadügyminiszterium
által meghatározott időre engedélyezett felmentések, tekintet-
tel a tavaszi szántás-vetési munkálatokhoz fűződő fontos
közgazdasági érdekekre, további intézkedésig meghosszab-
bítsassanak.

Kérdés merült fel, vajjon a m. kir. honvéd kerületi
és a cs. és kir. katonai (hadtest) parancsnokságok által
mezőgazdasági érdekből meghatározott időre engedélyezett
felmentések meghosszabbíthatók-e. Erre nézve a m. kir.
honvédelmi miniszter a felmentések reviziójára vonatko-
zólag az 1917. évi 4100/eln. 4. sz. alatt kiadott rende-
letében intézkedett. E rendelet értelmében ugyanis az idő-
gesen felmentett egyének felmentése, kiknek felmentési
határideje a revizió előrelátható tartama alatt letelik és
akik a felmentés meghosszabbítását kérik, általában
meghosszabbítottak nyilvánítottak feltéve, hogy ezt meg-
előzőleg felmentésük meghosszabbítása iránti egyéni kérel-
mük el nem utasított, illetőleg felmentésük hatályon
kívül nem helyeztetett. Ennek fogva mindazok, akik a hon-
véd kerületi és a katonai (hadtest) parancsnokságok által
mentettek fel meghatározott időre, a felmentések revizója
előjárásból oltrendelt összerolás, illetőleg jelentkezés alkalmával
terjesszék elő személyesen abbeli kérelmüket, hogy felmen-
tésük meghosszabbítottak nyilvánítsák. A tisztek és
tiszjelölteknek meghatározott időre engedélyezett felmen-
tés is a fentebb leírtak szerinti rendelkezések értelmében
meghosszabbítottak nyilvánítandó. A felmentések felül-
vizsgálata alkalmával fog eldönteni, vajjon a meghatározott
időre engedélyezett felmentés továbbra is, illetőleg mily
időre érvényes.

A megyei képviselőválasztók névjegyzéke.

Az országgyűlési képviselőválasztók 1918.
évre érvényessé váló névjegyzékének az összeállítását
Udvarhely vármegye központi választmányja a végbevitt
összeírások alapján munkába vette. Az összeírások adataiból az egyes választókerü-
letek minden községét összefoglalóan is, továbbá
külön külön Székelyudvarhely városra s a nagy-
községekre és községekre vonatkozóan is
egy-egy ideiglenes névjegyzék készült.

Az ideiglenes névjegyzékekből az egész
választókerületekre vonatkozó példány Székelyud-
varhely város tanácsánál, illetve Órlánd, Parajd,
Szentgyörgyszálló és Székelykeresztúr község
előljáróságánál, mint a választókerületi székhelyek
illetékes helyhatóságánál *és év május hó 16-ikától
június hó 14-ikéig bezárólag* közszemlére fog tét-
tetni. — Azonkívül az ideiglenes névjegyzékeknek
Székelyudvarhely városról, illetve az egyes köz-
ségekről külön külön készült példányait ugyan-
csak *május 16-ikától június 14-ikéig* Székelyud-
varhely városban a városházán, a nagyközsé-
gekben a község-házán, a községegekben a
jegyző irodáján szintén közszemlére helyezik.

A városházán, község-házán, illetve jegyzői
irodán közszemlét névjegyzékeket a községi előljá-
rás (városi tanács) egy tagjának vagy megbí-
zottjának jelenlétében mindenki *naponként reggel
8 óráig déli 12 óráig* megtekintheti, hétközna-
pokon pedig *délután 2 óráig 6 óráig* a jelzett
okmányokat le is másolhatja.

Az így közszemlére adott névjegyzékek ellen
saját személyét illetőleg mindenki felszólalhat.
Ezenkívül az illető választókerület ideiglenes
névjegyzékébe felvett bármelyik egyének joga
van arra is, hogy a választókerület névjegyzékébe
történet bármely felvétel, vagy kihagyás ellen
felszólaljon. A felzárkásokat *május 16-ikától
június 30-ikéig bezárólag* írásban lehet beadni.
Ezeket a felszólalásokat a benyújtás napjától
június 14-ikéig a fentebb már jelzett helyeken és
módokon szintén közszemlére adják, a azok ellen
május 16-tól június 14-ikéig bezárólag minden
érdeklő írásban benyújthatja észrevételeit.

HIREK.

Székelyudvarhely, május 6.

Kártérítési előlegek.

A kormány Ugron János főispán közben-
járására az udvarhelyvármegyei állami és köz-
igazgatási tisztviselők részére 680.000 K kártéri-
tési előleget engedélyezett s az előlegösszeget
főispánunk kezébe megküldve, ahhoz a károsult
tisztviselők a károsodás aránya szerinti felosz-
tással már hozzá is jutottak.

A m. kir. kormánynak a tisztviselőkkel
szemben tanúsított jó indulata tehát ezuttal sem
maradt el s a nehéz viszonyok közepette meg-
hozta azt az áldozatot, minek mértékét nem
remélhattuk.

Kétségtelen, hogy a segély ily gyorsan — a
többi vármegyét megelőzve érkezett ide — az
főispánunk érdeme. Ki gyorsan ad, kétszer ad
elvéni fogva a kiosztott segély a tisztviselői
nyomor enyhítésére a legalkalmasabb időben jött,
bár nem azt a célt szolgálja. A kár előleg célja
az újabb beruházás, a hiányzó felszerelések és
butordarabok beszerzése, elhútt háztartási és ru-
házási cikkek előállítás, visszapótlása.

A beszerzés és visszapótlás az ipari helyzet
konszolidációjának miatt majlag lehetőséges. Egy-
egy butor darabért, egy-egy ruha foszlányért
majdnem oda kell adni az egész előleget és ha
oda adták mi lesz a gyomorral, mely ugyancsak
várta az előlegezést. Szóval a kárelőleg felhasz-
nálása, célszerű befektetése problematikus s való-
színűn a legnagyobb része a gyomornak fog jutni.

Bárhogy történjék, minden tisztviselő ön-
mágnak bizonyos felelősséggel tartozik s az élet
apró követelményeivel úgy kell számot vésse,
hogy jusson is, maradjon is.

A visszapótlással várni lehet, talán kell is.
A várakozás szünetlőre a kárelőleg jókora része
irandó, mert eljön az idő hamarabb, mint való-
s akkor ugyancsak kétszeres súlylával nehezedik
reánk a beruházás szükségessége. A gyomor törni
és remélni megtanult. Még néhány hónapig elvárhat.

Szerintünk a kárelőleg jobb időre félre-
teendő volna, egy kis részével az élelmi cikkek
közös beszerzési alapját kellene megvesse a tiszt-
viselői kar. Így mindkét irányú igényt kielégít-
hetnék. Különbözn a komolyan gondolkodó tiszt-
viselők, mint értesülünk az ilyen irányú mozgal-
mat — nagyon helyesen — már megindították.

Zita királyné születésnapja. Zita ki-
rályné ó felsége születésnapját az ország közön-
sége e hó 9-én, szerdán ünnepli meg. Áldott
szívű királynéknak emlékezve, ezen napon e vá-
ros közönsége is díszltes fel lobogókkal házait és
a reggel 8 órakor tartandó istentiszteletken tö-
meges részvételével fejtsze ki alattvalói hódolatát.

Gróf Mailáth Gusztáv püspök e hó 20-án
biveinek meglátogatása végett Székelyudvarhelyre
érkezik.

A társadalom áldozatkéssége. Az
Udvarhelyi Híradó szerkesztősége ujabban a kö-
vetkező adományt vette és bálásan nyugtázza:

Udvarhely megyei árvaház részére: Özv. Sza-
káts Károlyné 20 K.

Vecsey Ferenc hangversenye. Ha-
zal virtuozaink legjelesebbike, Vecsey Ferenc
hedegüművész 3 ikán este fényes sikerű hangvor-
senyt adott a „Pro Transylvania“ javára. Az es-
télyt József Ferenc főherceg és Rohr Ferenc
báró vezérezredes védnöksége mellett rendezték és
a díszingvált közönség olyan hatalmas érdeklő-
dést tanúsított az iránt, mely mindenképpen igye-
kezett a nyújtott művelvezethez igazodni. A mű-
vész Tartini Sonata Ördög trilláit, *Vieuxtemps*
Hegedűversenyét, *Schubert* Ave Mariát, *Vecsey*
Valse triste, *Sarasate* cigánydalokat és Faust
Fantasiát adta elő. Gyönyörrel hallgatta a közön-
ség Vecsey Ferenc művészi játékát, mely nemes
egyszerűségével, tökéletes technikájával az elő-

adott darabok klasszikus értelmezésével, — mely csupa inverzió és csupa finomság volt, s a melyben az iv és kedély nyilvánult meg — a hallgatók szívéhez férközött. Hatalmas játékában az érzések és szenvedelmek valóra foglalt képét csillogtatta s művészetének igéző hatása alatt, valamennyi eladott darabot egyforma lelkesedéssel fogadott a közönség s a megnyilvánult őszinteség és szakadatlan ováció volt rá a bizonyosság, hogy Vecsey Ferencz oda férközött szívükhöz s felejthetetlené tette részükre az estét. A nagy művész játékához stilszerűen illeszkedett a zongora kíséret.

Ünnepi mise. Zita királyné Ő Felségének születési évforduló napján, f. hó 9-én (szórdán) d. e. 8 órákor a plébánián templomban mise lesz, amire a katonaságot és a közönséget ez uton is meghívják.

A huszfilléres nikkelpénzek továbbra is elfogadhatók. Régebbi kormányrendelet értelmében a nikkal huszfilléresek május elsején elvezetik fizetőképességüket. A kormány most újabb rendeletet tett közzé a hivatalos lapban, a melyben a huszfilléres nikkelpénzek érvényét továbbra is fentartja. A huszfilléres nikkelpénzeket tehát mindenki elfogadni köteles.

Közgyűlés. A székelykereszturi jótékony Nőegyesület rendszeres közgyűlését a múlt vasárnap tartotta Gyárfás Edréné elnöke alatt, ki alkalomszerű, tartalmas, szép beszéddel nyitotta meg a gyűlést. Szentmártoni Kálmán titkár tette meg ezután jelentését az egyesület 1916. évi működéséről, melynek főbb adatai a következők. A Nőegyesület Gyárfás Edréné buzgó munkálkodása folytán május 13-án működvelői előadást rendezett, a melyből 584 K 06 f. tiszta jövedelem volt. A Nőegyesület május 14-én a működvelői előadást megismételtette. Ezen előadás tiszta jövedelme 347 K 90 f. a rokkant katonák javára elküldött. A menekülésből folyólag az egyesületet semmiféle kár nem érte. Balogh pénztáros a betéti könyveket, értékeket megmentette. A menekülésből visszajövő Nőegyesület folytatta munkálkodását a városi szegények segélyezésében, akik havi segély díjukat visszamezőleg is megkapták. A Nőegyesület éven át összesen 518 K segélyt adott. Egész évi kiadása 551 K 18 f. volt. A nőegyesületnek van 39 alapító, 70 rendszeres és 11 pártoló tagja. A Nőegyesület összes vagyona 1916. decz. 31-én 8224 K 83 f. A zárszámadások elfogadása után a régi tisztviselőket a következő 3 évre újra megválasztotta a közgyűlés s megalakította az 1917. évi választmányát.

Oltáregyleti közgyűlés. A helybeli Oltáregyesület máj. 6-án, vasárnap d. u. 6 órákor vespernye után az irtalmas növények lagytermében gyűlést tart, amire a tagok ezuton is meghívotnak.

A Casinó-szünetel. A Casinó választmány a napokban ülésezett Tompa Árpád elnökletével. A választmány kimondotta, miszerint a Casinó működését, tekintettel arra, hogy helyiségei katonai célokra le vannak foglalva, október 1-től kezdődőleg szünetelében levőnek tekinti s ezen időponttól a tagdíjak felszedésétől eltekint. A választmány megbizta a háznagyot, hogy a Casinó helyiségeinek felszabadítása iránt illetékes helyen a lépéseket tegye meg, ami ha nem járna sikerrel, a bérletet mondja fel, mivel a mostani állapotok fentartásával a Casinó anyagi romlásba kerül.

Egy éven aloli gyermekek oltása. A 3 hónaptól 1 évig terjedő gyermekek himzőoltása f. hó 10-én d. u. 3—6 óráig a városi tanács-termében fog megtörténni. Azok a szülők tehát, akiknek oltásra köteles gyermekeik vannak, a fenti napon pontosan jelenjenek meg gyermekeikkel, mert az elmaradtak a legszigorubb büntetésben fogják részesülni.

Az iparosok és kereskedők bevonulásának elhalasztása. A honvédelmi min. új rendeletet küldött a törvényhatóságokhoz. A rendelet szerint nem csak gazdák, hanem iparosok és kereskedők is kaphatnak 6, illetve 10 heti bevonulási halasztást, ha itthonmaradásukat fontos közérdek kívánja.

Vesszedelmes lépcsők. A következő sorokat vettük: A plébánia templomba vezető lépcsők kezdének életveszélyesek lenni. Soha akkora embertömeg nem közlekedett rajtuk, mint most a háborus esztendőkbén. Nemcsak a templomban élők használták őket, de a katonák nehézfegyverű csapatjai is ezen a rövidebb uton sietett nap-nap ki a gyakorlótérre s onnan haza. A lépcsőfeljárát állta is a sarat, ameddig bírta. Most azonban kezd már rohamosan és teljesen megrokkanni. Korlátai kidőltek, lépcsődeszkái ványadtak és korhadtak s az egész készlet recseg és ropog, ha csak egy pár ember lép is rája. Jó néhány hét óta látjuk ezeket a tarthatatlan állapotokat, de a feljárát okvetlenül és sürgősen szükséges kijavítására még semmi intézkedést nem észleltünk. Kérünk hát tisztelettel intézkedést a lépcsőfeljárát sürgős kijavítása iránt. A katonai legfőbb parancsnokság mindig a legnagyobb előzékenységgel szokott a civil társadalom segítségére sietni. Nem hisszük, hogy most is ne adna szívesen munkaterőt és anyagot a feljáró helyrehozására, ha arra a hivatott hatóságok megkérlik.

Méhésztelepek létesítése. A földművelésügyi miniszter azon célból, hogy a székelyföldi károsultak egészséges méhtörzsekre tegyenek szert s a régi virágzó méhészet újra talpra álljon, Udvarhelyvármegye területén végig húzódó Hargita hegyiségben egyelőre 2 nagyobb szabású méhtelep létesítését rendelte el. Egy-egy telepen 100—100 méhtörzs lesz elhelyezve, melyeknek kezelésére s szakmában kiképzett rokkant katonák lesznek alkalmazva. A telepekre a méhtörzsek leszállítása jövő héten már megtörténik s az egész telep átmeneti népi rendszerben lesz kiépítve.

Tb. főügyész. Ugron János Udvarhelyvármegye főispánja Dr. Fodor Boldizsár székelykereszturi ügyvédet vármegyei tiszteletbeli tiszti főügyészé nevezte ki. A kinevezési okiratot a székelykereszturi járás főszolgabírája, Dr. Pálffy Jenő, igen szép, tartalmas beszéd kíséretében Székelykeresztur intelligenciájára legnagyobb része jelenlétében, a főszolgabírói irodában nyújtotta át Dr. Fodor Boldizsárnak. Dr. Fodor Boldizsár meghatottan köszönte meg a kitüntetést, kérve Dr. Pálffy Jenő főszolgabíróat, hogy hálás köszönetét illetékes helyen tolmácsolja.

„Pro Transylvania.” Az erdélyi menekültek részére megindított országos gyűjtést, Székelyudvarhely város közönsége is — hála a katonaság lelkes támogatásának — kezdi életkező felkarolni. Legújabbban a helybeli Mozgásház vállalat, eddigi bevételeinek tekintélyes százalékkal, mintegy 1000 K-val szegődött e nemes cél szolgálatába. E vállalat, havi bevételeiből további adományokra is kötelezte magát.

Nyilvános köszönet. A következő sorok közlésére kértünk föl: Csanády György tüzérhadnagy 10 K t juttatott kezünkhöz, azon célból, hogy azt árvagyermeknek adjuk ki. A múlt hónapban halt meg Szecsei Gébor eszmadia mester és 8 árvát hagyott hátra. Áadtuk a 10 K t az özvegynek, hogy fordítsa az árvák részére. A nemes adakozónak az árvák nevében hálásan köszönjük szíves jóságát. Vajda Ferencz lóllász.

A termés biztosítása. Az alispán és a gazdasági felügyelő előrelátásának sikerült a megye részére olyan mennyiségben biztosítani a zab, árpa, lóhere és luczorna vetőmagot, hogy az gazdánk szükségletét teljes mértékben kielégíti. Éppen azért szükséges, hogy a gazdasági felügyelőnél még meglévő készletek terhére a gazdák a még bevetendő területhez szükséges mennyiségű vetőmagot sürgősen beszerezzék.

A katonai beszállásolási törvény intézkedik, hogy a katonák részére a hadiszolgáltatási eszközök, a polgári hatóság közbejöttével, szükség esetén kényeszer eszközök útján is igénybe vétessenek. Éppen ezért szükséges, hogy a közönség az egyes közszükségleti tárgyak kiadását ne nehezítse meg, de segítségére legyen a hazáért küzdő vitéz hőseinknek. Mindeusetre szükséges az is, hogy az ilyen igénybevitel alkalmával el-

járó egyik másik rendőrközeg az illemlre alapon kioktattassék, mert számos panasz merült fel bárdolatlan magatartásukat illetőleg.

Katonaköteles polgári egyének igazolása. Minden állítás korban levő (18—50 éves) polgári egyén köteles magát oly igazolvánnyal elhatni, a mely a katonakötelességi viszonyát igazolni tudja (tényleges katonai szolgálát alóli felmentési igazolvány, alkalmatlanságot igazoló népfelkelői igazolványi lap, felülvizsgálat folytani elbocsátási igazolvány stb.) A 14—17 éves polgári egyének pedig oly igazolvánnyal lássák el magukat, amelylyel szükség esetén életkorukat igazolni képesek legyenek. Ez utóbbi czélra alkalmas az illetékes községi előljáróság, lelkesbívatal, valamely iskola, továbbá bármely állami vagy törvényhatósági közeg által kiállított személyazonosági igazolvány. Az igazolványokat köteles mindenki magánál hordani és kiváratra az ellenőrzéssel megbízott közegnek előmutatni. Aki magát igazolni nem tudja vagy nem akarja, úgy fog tekintetni és kezeltetni, mint aki katonai kötelezettségének igazolatlanul nem tett eleget. Jelen rendelet hatálya folyó évi május hó 1-én lépett életbe.

Tanfolyamok a vármegyében. A földművelésügyi miniszter által a méhészet helyreállítására érdekében engedélyezett kaptárkészítő tanfolyam Kápolnásfaluban kiváló szép eredménnyel zárult. Minden egyes résztvevő magának a szükséges eszközöket elkészítette és használatba átvette. Jelenleg Székelyderes községben tartatik a tanfolyam, melynek végoztével Székelyudvarhelyen kezdődnek meg a sorozatos tanfolyamok.

Fölvétel tanítónőképzőbe. A sz. Ferencz-rendi nővérek tagyszabeni elömi tanítónőképzőjébe a jövő iskolai évre való fölvételért f. évi június hó 15-ig kell a felszerelt folyamodványt az igazgatóságához beoyújtani. Az internátusban a havi ellátási díj 70 korona. Kiváratra szívesen küld prospektust az intézet előljáróságára. — A sz. Ferencz-rendi nővérek tagyszabeni polgári tanítónőképzőjébe a jövő iskolai évre való fölvételért szintén f. évi június hó 15-ig kell a felszerelt folyamodványt az igazgatóságához beoyújtani. A folyamodványban kiteendő, hogy melyik szekra kér fölvételt. Az internátusban a havi ellátási díj 75 korona. Kiváratra szívesen küld prospektust az intézet előljáróságára.

x Megnyilt a Szejke fürdő. A Szejke-fürdőt érleli a mai napon megnyitották s az a közönség rendelkezésére áll. Egy kád fürdő 3 K, omnibusz díj 1 K. 20 f.

KÖZGAZDASÁG.

Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület

Felhívás.

(Ad 10—1917) A központi szeszfőzde szövetségbe belépni óhajtó urakat, szövetségeseit, gazdaköröket kérjük, hogy a mennyben a nekik megküldött aláírási leveket még nem küldötték vissza, azokat lehetőleg e hó 10-ig az egyesület titkári hivatalához beküldeni sziveskedjenek.

Az elnökség.

Értesítés.

(Ad 86—1917) A szütygulyát május hó 12-én délelőtt hajtjuk ki a legelőre. Az átvétel Balácsi Sándor ur udvarán történik. A legeltetési díj fele egy darab után 10 korona, illetve a gazdasági egyesület tagjai részére 9 kor és sülygürő ára 20 fillér kibajtáskor, a másfele visszahajtáskor fizetendő.

Az elnökség.

Felölös szerkesztő: BENCSEK ALADÁR.
Kiadja: a Bencsek D. FIA könyvnyomda.

Eladó ház.

Előnyös médozatok mellett egy emeletes ház eladó. Czím a kiadó hivatalban.

Elvállalunk női-házi, gyermek és egyszerűbb utczi ruhákat.

Balvány-tér 11. szám alatt.